

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2017

Innehåll	Sida
PO:s årsberättelse för 2017.....	2
PON:s årsberättelse för 2017.....	12
Tidningar klandrade av PON.....	17
Etiska regler för press, radio och tv.....	24
Kontaktuppgifter PO och PON.....	28

PO:s årsberättelse för 2017

Är det rätt att namnge personer anklagade för sexuella övergrepp? Hur tar utgivare ansvar för automatpublicerade TT-telegram? Det är de två viktigaste principiella pressetiska frågeställningarna som väckts under 2017.

Årets viktigaste mediehändelse är uppmärksamheten runt de upprop som följt på #metoo. Gemensamt för dem är att kvinnor ur olika yrkesgruppen vittnat om sexuella trakasserier och våld från män som är deras kolleger.

En av de mest uppmärksammade är #deadline där över 4 000 kvinnliga journalister vittnat om övergrepp, sexism, utsatthet och tystnadskultur i mediebranschen. I bevakningen av uppropen har en rad tidningar publicerat namn på män som blivit utpekade. I många fall har det rört sig om mycket kända och väletablerade mediepersoner.

Några av dem har anmält publiceringarna till Allmänhetens Pressombudsman, PO. I skrivande stund är samtliga anmälningar under utredning.

Även om inget av ärendena har lett till beslut finns det skäl att resonera kring de principiella frågor som publiceringarna väcker. En god utgångspunkt är det klassiska journalistiska talesättet ”Det ska vara sant och relevant”.

Vad krävs för att en uppgift ska betraktas som sann? Att en anonym källa, endast känd av tidningen, hävdar det? Att flera anonyma källor säger samma sak? Att någon eller några träder fram och vittnar öppet om det som inträffat? Att det finns en polis-anmälan, förundersökning eller rent av en dom?

I de aktuella ärendena tillkommer svårigheten att ord kan stå mot ord, som det ofta gör vid misstankar om sexuella övergrepp.

Pressetiken kräver inte alltid att en uppgift är helt säkerställd, till exempel via en dom, för att den ska kunna redovisas. Det kan räcka med att det finns starka belägg, till exempel i form av vittnesmål från berörda.

Om sådana vittnesmål är anonyma försvagas de i viss mån som grund för en publicering. Det gäller oavsett om källan har goda skäl att vilja vara anonym och det faktum att tidningen har en skyldighet att skydda sin källa. Utan kännedom om källans identitet kan inte läsaren själv bilda sig en uppfattning om styrkan i vittnesmålet, utan tvingas lita på tidningens bedömning. Vittnesmålet blir genom anonymiteten en andrahandsuppgift för läsaren.

Det kan således vara rimligt att en tidning låter en person berätta om att hon eller han utsatts för ett sexuellt övergrepp, men det är av stor betydelse att detta presenteras på ett korrekt sätt för läsekretsen. Finns det inga andra belägg bör det framgå.

Frågan om när det är relevant att publicera en utpekad persons identitet hänger såväl på personens roll i samhället, som sakens allvar.

Om till exempel en minister kör rattfull kan det utan tvekan rapporteras, men knappast om det rör sig om en privatperson. Men om samma privatperson gör sig skyldig till ett terrorbrott har allmänheten rätt att få veta vem det handlar om.

Frågan om hur man ska bedöma de utpekade mediepersonernas roll är central. Ur ett pressetiskt perspektiv avgörs den frågan av allmänintresset. Allmänintresse kännetecknas av att saken är viktig ur någon form av samhällsperspektiv, till exempel att vi som medborgare har ett ansvar att utkräva av de berörda.

Mot allmänintresset står nyfikenheten. Även om en uppgift, som ett namn, kan vara kul att känna till, skapar nyfikenhet inte allmänintresse.

Frågan är således om de berörda medierepresentanterna har en sådan roll i samhället att motivet för att publicera deras namn inte drivs av nyfikenhet utan av allmänintresse. Ett övervägande som ska vägas samman med beläggen för de påstådda handlingarna för var och en.

Av allt att döma kommer de nu aktuella anmälningarna knutna till #metoo att avgöras under våren 2018.

TT-publiceringar bortom utgivarens kontroll

Tidningarnas telegrambyrå, TT, har en grundmurad ställning såväl i mediebranschens som i allmänhetens ögon som en trovärdig och ansvarsfull nyhetsproducent. Digital teknik och webbpubliceringar har emellertid i grunden förändrat förutsättningarna för hur byråns telegram publiceras.

Förr kom nyheterna just som telegram till redaktionerna, där redaktörer läste och bedömde vilka som ansågs relevanta för tidningens läsekrets. Om det behövdes justerade redaktören telegrammets innehåll.

I dag är tidningarnas webbplatser den viktigaste publiceringsplattformen. Under en dag kan en tidnings webbplats publicera ett mycket stort antal TT-telegram, långt fler än vad papperstidningen skulle kunna härbärgera.

Många tidningar väljer att ha en uppsikt över detta flöde, till exempel för att det inte ska publiceras uppgifter som utgivaren inte vill ansvara för. Men ett trettiotal dagstidningar har valt att ha ett automatiserat flöde. Telegrammen publiceras således

på tidningarnas hemsidor utan förhandsgranskning. Tidningarna litar helt enkelt på att TT gör rimliga bedömningar, till exempel ur ett etiskt perspektiv.

Komplikationen ligger i att såväl det juridiska som etiska ansvaret vilar fullt ut på utgivaren av webbplatsen, inte på telegrambyrån. Det gäller även om utgivaren avstått från möjligheten att påverka innehållet.

Det bör påpekas att de berörda tidningarna när de vill kan lämna automatiken och övergå till manuell publicering. Till det kommer att TT inför namnpubliceringar varnar med ett meddelande till nyhetsdeskarna. Men i dagens snabba nyhetsflöde kan varningen komma bara några minuter innan telegrammet ligger ute på webbplatserna.

Det händer då och då att publicerade TT-telegram anmäls till PO. I vissa fall har det rört sig om ett stort antal anmälningar, eftersom många tidningar publicerar samma telegram. Hittills har dessa anmälningar skrivits av, eftersom det inte funnits skäl för pressetiskt klander.

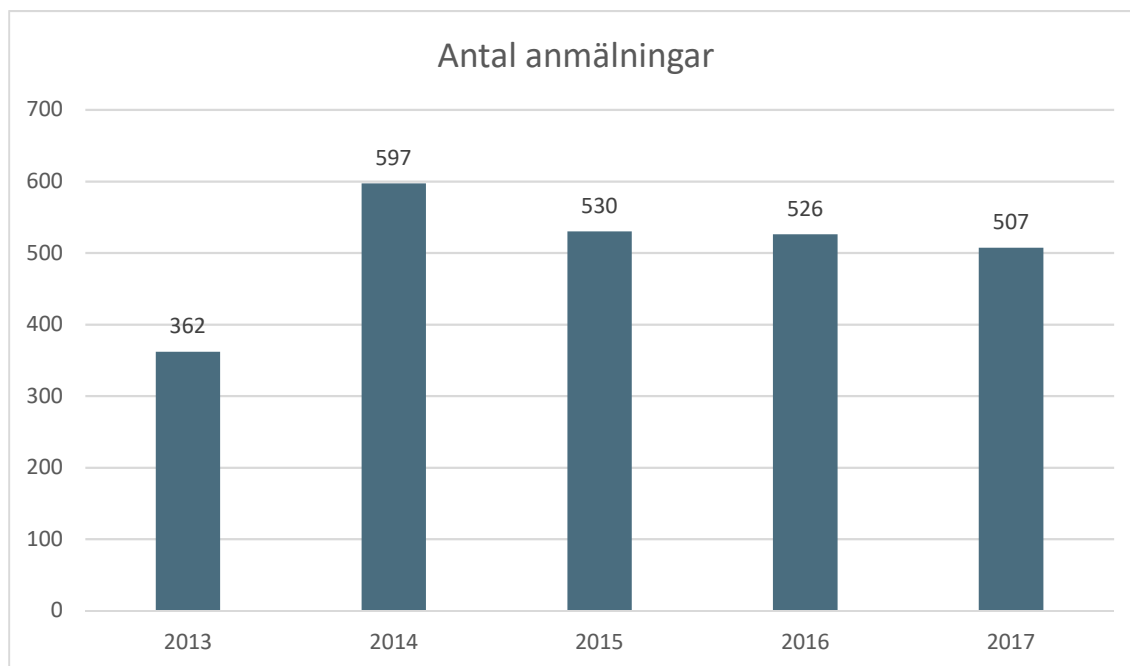
I år har bilden förändrats. Under hösten har tre olika TT-telegram anmälts av olika personer. Anmälningarna riktar sig sammanlagt mot cirka 70 publiceringar. I alla tre fallen innehåller telegrammen moment som kan ifrågasättas ur pressetisk synvinkel. Det betyder att vi skickat publiceringarna för yttrande från de berörda utgivarna, utgivare som alltså inte kunnat påverka publiceringarna.

Även dessa ärenden kommer att avgöras under våren 2018. Skulle någon eller några av dem leda till pressetiskt klander i Pressens Opinionsnämnd skulle det kunna innebära ett stort antal fällningar. Kanske fler än vad som är normalt för ett helt år.

För PO och PON finns det inte skäl att hantera dessa anmälningar på annat sätt än ärenden som riktar sig mot tidningarnas egenproducerade material. Däremot kan det finnas det skäl för berörda utgivare att reflektera över risken med att ta ansvar för ett material som man inte granskar i förväg.

Stabil nivå för antalet anmälningar

De senaste fyra åren har anmälningarna till PO legat mellan 500 och 600 per år. Det är en betydande skillnad jämfört med 00-talet då antalet under vissa år bara var hälften så många.

Expressen har fått i särklass flest anmälningar riktade mot sig, 102 stycken. En betydande förklaring till detta är att Expressen redan för flera år sedan införde en anmälningsknapp vid varje publicering på sin webbplats.

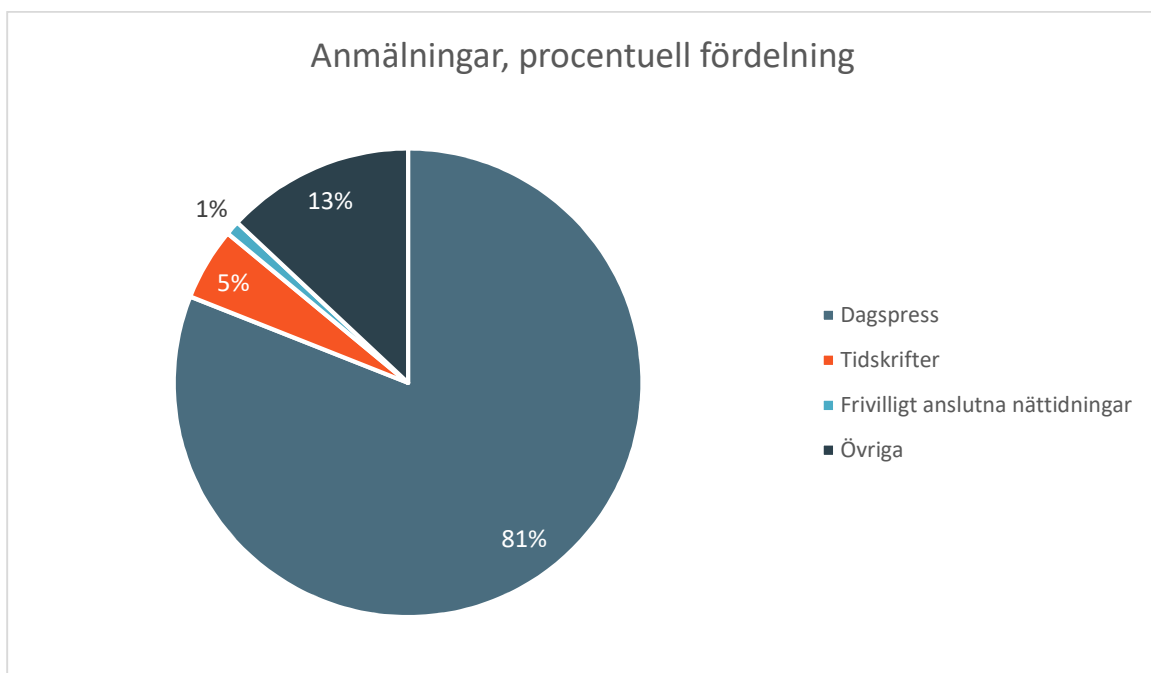
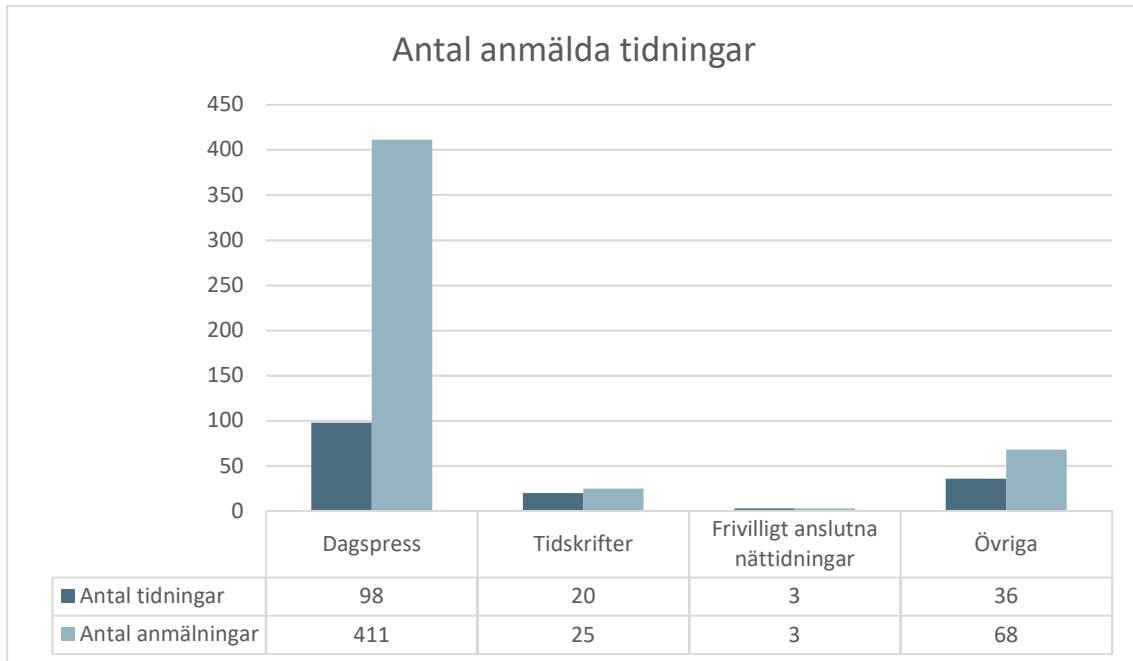
På senare år har andra tidningar infört samma system. På listan över de tio mest anmälda tidningarna gäller det Västerbottens-Kuriren och Norran.

Det finns även liknande lösningar. Den som läser artiklar på DN:s webbplats hittar en väg till PO:s hemsida och anmälningsblankett genom att klicka på länken som leder till en sida som berättar om tidningens kvalitetsarbete. Länken finns i slutet av varje artikel. På Svenska Dagbladets webbplats leder en länk till tidningens journalistiska värdegrund vidare till po.se. Även den finns efter varje artikel.

Att ha en anmälningsknapp eller på annat sätt länka till PO är ett sätt för en tidning att visa att den är mån om att ha ett etiskt förhållningssätt i sina publiceringar. Det visar även att den är öppen för att låta sina publiceringar granskas och prövas av ett externt institut. Det vore önskvärt att fler tidningshus införde motsvarande möjlighet för läsarna.

När det gäller antalet anmälda titlar är det cirka 100 dagstidningar mot 20 tidskrifter. Sett till själva anmälningarna är skillnaden betydligt större, vilket till del kan förklaras med att vissa dagstidningar gjort det mycket enkelt att anmäla.

Kategorin ”övriga” i tabellen nedan gäller anmälningar mot medier som ligger utanför PO:s ansvarsområde, till exempel Sveriges Television och Sveriges Radio. Dessa avskrivs utan prövning.

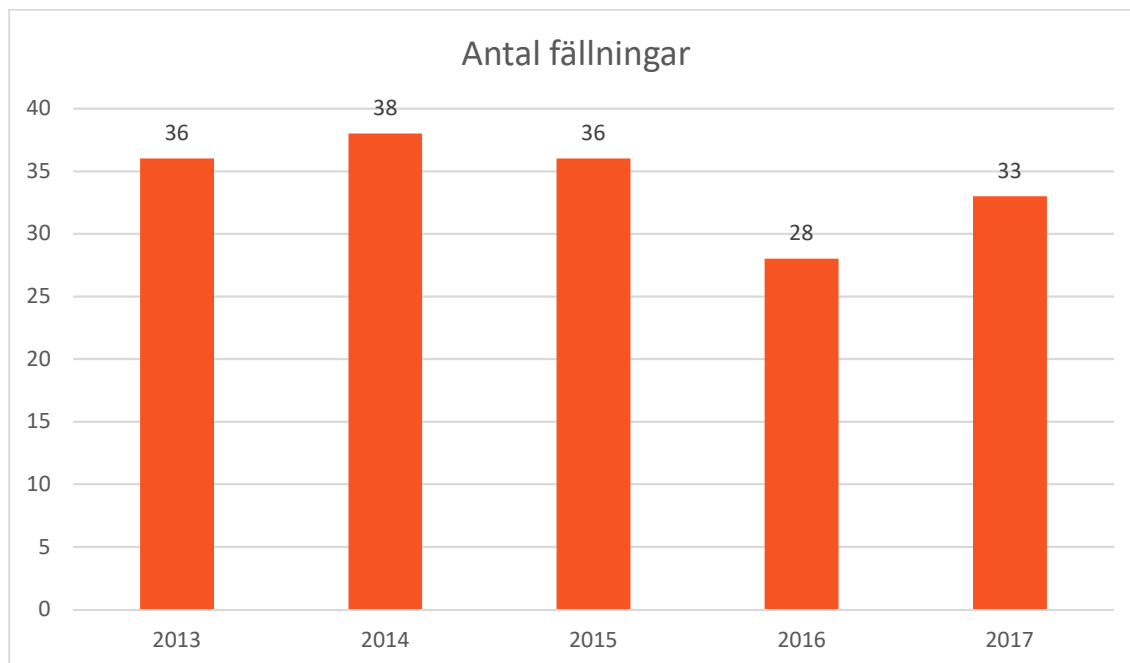

Att bli anmäld många gånger innebär emellertid inte med automatik att tidningen fälls många gånger. 2017 fälldes Expressen bara en gång, liksom Västerbottens-Kuriren och Norran. Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet fälldes inte någon gång under året som gick.

Ranking	Tidning	Anmälningar	Fällningar
1.	Expressen	102	1
2.	Aftonbladet	34	1
3.	Dagens Nyheter	19	0
4.	Göteborgs-Posten	15	2
4.	Svenska Dagbladet	15	0
6.	Sydsvenskan	13	0
7.	Västerbottens-Kuriren	12	1
8.	Norran	9	1
9.	Södermalmsnytt/Direktpress	7	0
10.	Jönköpings-Posten	6	0
10.	Norrköpings Tidningar	6	0
10.	Vestmanlands Läns Tidning	6	5

VLT toppar klanderligan

Under 2017 fälldes totalt 33 publiceringar, vilket ligger väl i nivå med de föregående åren.

I många år har kvällstidningarna varje år klandrats flest gånger i Pressens Opinionsnämnd, PON. Så är det inte längre. Under 2016 toppade Hänt Extra klanderligan med tre fällningar.

I fjol var det Vestmanlands Läns Tidning, VLT, i Västerås som toppade listan med fem fällningar. På andra plats kom Göteborgs-Posten och Hänt i veckan med två vardera. Dessutom fälldes 24 tidningar en gång vardera.

Klanderligan		
Ranking	Tidning	Fällningar
1	Vestmanlands Läns Tidning	5
2	Göteborgs-Posten, Hänt i Veckan	2
3	Aftonbladet, Arboga Tidning, Bohusläningen, Bergslagsbladet, Corren.se, Eskilstuna-Kuriren, Fagersta-Posten, GT/Expressen, Helahalsingland.se, Hudiksvalls Tidning, Hänt Extra, Inblick, Kristianstadsbladet, Kungsbacka-Posten, Länstidningen Södertälje, Mariestads-Tidningen, MVT.se, Nerikes Allehanda, Norran, Sydöstran, Söderhamns-Kuriren, Upsala Nya Tidning ¹ , Värnamo Nyheter, Västerbottens-Kuriren (24 st).	1

VLT fälldes för grov överträdelse

PON kan formulera en fällning på tre olika sätt. Om tidningen ”åsidosatt” god publicistisk sed rör det sig om ett mindre fel. I normalfallet har tidningen ”brutit” mot god sed. I sällsynta fall anser nämnden att tidningen ”grovt brutit”.

Under 2017 var det endast Vestmanlands Läns Tidning som fälldes för detta. Det gäller publiceringen av en övervakningsfilm där två personer handlar mat med ett förmodat stulet kort. En av dem gick tydligt att identifiera medan den andra var pixlad. PON konstaterade att det inte hade varit frågan om någon allvarlig brottslighet och klandrade tidningen för att ha brutit grovt mot god publicistisk sed.

Alla fällningar publicerades

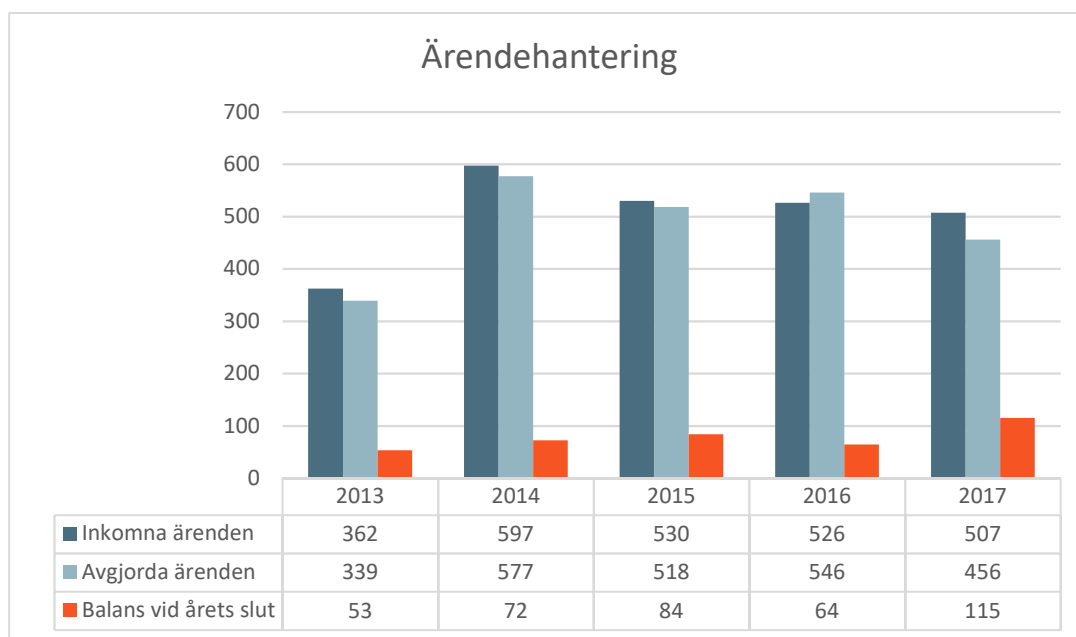
Vid en fällning publiceras beslutet i sin helhet på PO/PON:s hemsida, po.se. En förkortad version av beslutet skickas till tidningen för publicering. Tidningar som är medlemmar av TU och Sveriges Tidskrifter har förbundit sig att publicera PON:s uttalande om de fälls. Men även tidningar utanför dessa organisationer väljer i allmänhet att publicera fällningen.

¹ Tidigare angavs att Upsala Nya Tidning fällts två gånger. I själva verket var det två personer som anmält samma publicering, vilket endast räknas som en fällning.

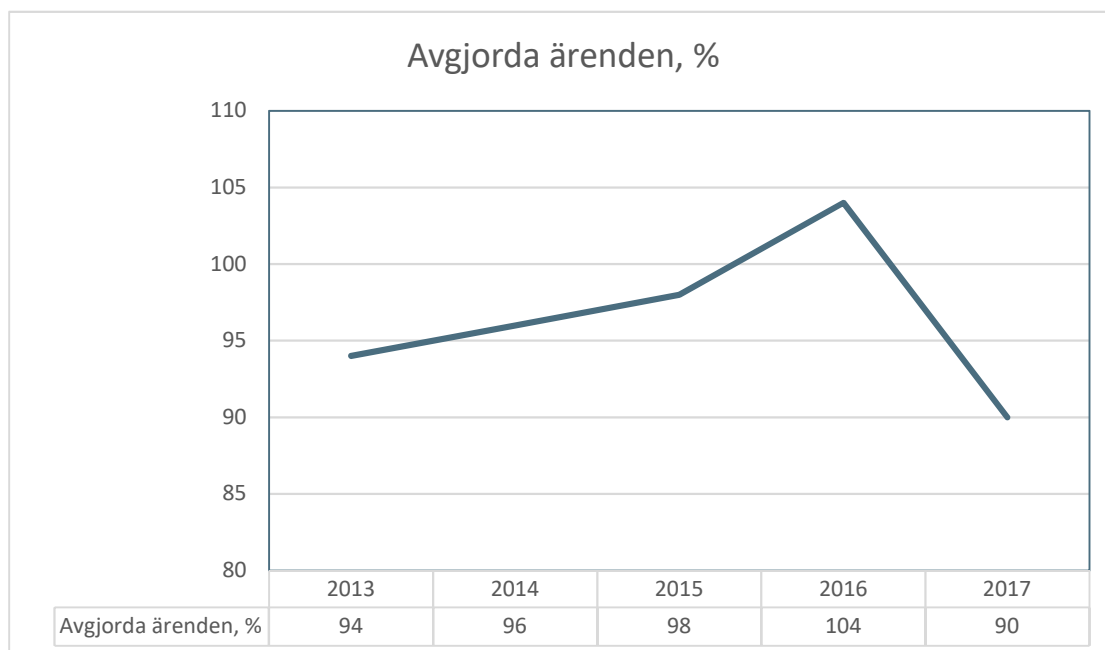
Under 2017 publicerades samtliga fällningar av de berörda tidningarna.

PO:s balans har ökat

Tabellen visar antalet inkomna anmälningar under fem år, hur många som avgjorts av PO:s kansli och balansen vid årets slut.

Nedanstående tabell visar procentandelen avgjorda ärenden av PO i förhållande till hur många nya anmälningar som kommit in under det aktuella året. Skillnaden mellan olika år beror bland annat på komplexiteten i de avgjorda ärendena.

Digitaliseringen effektiviserar

Under det gångna året har såväl PO:s som PON:s verksamheter rationaliserats och digitaliserats. I dag sker nästan all brevväxling och expediering av ärenden via mejl, vilket både ökar hastigheten i hanteringen och underlättar arkivering.

Pressens Opinionsnämnd har under året gått från pappersbaserad hantering till en digital portal. Det innebär inte bara en enklare och effektivare hantering utan också stora besparingar när det gäller porto, distribution, papper och miljöpåverkan.

Vår bedömning är att digitaliseringen hittills inneburit en effektivisering av kansliets administrativa arbete med cirka 20 procent.

Ny webbplats

PO och PON har 2017 fått en helt ny webbplats, som gör det lättare att hitta den information besökaren är ute efter. All väsentlig information har förts över från den gamla webbsidan, som hur det pressetiska systemet fungerar, hur man anmäler, vem som kan anmälas och fritextsökning i alla fällningar.

En nyhet är en samling av länkar till artiklar och inslag där PO eller PON deltagit i mediedebatten. Just nu har de beröring till #metoo.

Utåtriktad verksamhet

Under 2017 höll jag 22 föreläsningar, gav 41 intervjuer till olika medier, skrev 11 krönikor/debattartiklar och deltog i 5 debatter och 6 poddar.

I maj deltog jag i UNESCO:s internationella konferens i Jakarta med anledning av World Press Freedom Day. I oktober deltog jag i AIPCE:s (Alliance of Independent Press Councils of Europe) konferens i Budapest. Jag har även besökt Thailand för att presentera Sveriges pressetiska system för såväl myndigheter som journalister och redaktörer.

Den utåtriktade verksamheten upptog cirka 80 arbetsdagar, eller ungefär en tredjedel av min arbetstid.

Stockholm i januari 2018

Ola Sigvardsson
Allmänhetens Pressombudsman, PO

Verksamheten i sammandrag

Ola Sigvardsson har under 2017 varit Allmänhetens Pressombudsman och Kersti Söderberg har varit Allmänhetens biträdande Pressombudsman.

Carina Vigede är administrativt ansvarig för PO:s kansli. Nämndsekreterare hos Pressens Opinionsnämnd, PON, är Carina Raak Olsson. Båda har tillträtt sina tjänster under 2017, sedan Erika Alinge och Synnöve Magnusson sagt upp sig och gått vidare till andra arbeten.

Under andra halvåret skötte Carina Vigede även uppdraget som nämndsekreterare för PON, vid sidan av sina ordinarie uppgifter.

Christian Nilsson och Mattias Kumlien har under året vikarierat som biträdande pressombudsman.

Antalet anmälningar till PO uppgick 2017 till 507. PO fattade beslut i 456 ärenden varav 39 hänsköts till Pressens Opinionsnämnd med förslag om klander. Alla ärenden som överlämnats till PON är ännu inte avgjorda av nämnden eftersom det sker en viss förskjutning av ärenden/beslut mellan olika kalenderår.

PO har under året bedrivit utåtriktad verksamhet med ett 40-tal intervjuer för olika medier, 22 föreläsningar, 11 krönikor/debattartiklar, 5 debatter och 6 poddar. PO har även deltagit i UNESCO:s konferens i Jakarta med anledning av World Press Freedom Day och AIPCE:s (Alliance of Independent Press Councils of Europe) konferens i Budapest. Han har även inbjudits att presentera det pressetiska systemet för myndigheter och journalister i Thailand.

PON:s årsberättelse för 2017

Pressens Opinionsnämnd får enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2017.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning:

t.o.m. 30 juni 2017

Ordförande:

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Vice ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Andre vice ordförande:

justitierådet Anders Eka

Tredje vice ordförande:

justitierådet Stefan Johansson

fr.o.m. 1 juli 2017

Ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Vice ordförande:

justitierådet Anders Eka

Andre vice ordförande:

justitierådet Stefan Johansson

Tredje vice ordförande:

hovrättslagmannen Katarina Pahlsson

Ledamöter och suppleanter

av Publicistklubben utsedda:

t.o.m. 30 juni 2017

redaktörerna Martin Ahlquist och Clas Barkman, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Christina Jutterström och Karin Sjöberg som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2017

redaktörerna Karin Sjöberg och Clas Barkman, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Christina Jutterström och Nils Funcke som suppleanter;

av Svenska Journalistförbundet utsedda:

t.o.m. 30 juni 2017

redaktörerna Ann Norrby och Rino Rotevatn, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Hedvig Juhasz Toth och Ola Gäverth som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2017

redaktörerna Ann Norrby och Ola Gäverth, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Hedvig Juhasz Toth och Ann Johansson som suppleanter;

av Svenska Tidningsutgivareföreningen utsedda:

t.o.m. 30 juni 2017

chefredaktörerna Sofia Olsson Olsén och Magnus Alselind, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Peter Franke och Anders Nilsson som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2017

chefredaktörerna Sofia Olsson Olsén och Magnus Alselind, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Peter Franke och Anders Nilsson som suppleanter;

av Sveriges Tidskrifter utsedda:

t.o.m. 30 juni 2017

chefredaktörerna Lena Hörngren och Hans Larsson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Ann Marie Bergström och Per Melander som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2017

chefredaktörerna Hans Larsson och Ann Marie Bergström, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Per Melander och Carina Löfkvist som suppleanter;

av riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund gemensamt utsedda:

t.o.m. 30 juni 2017

generalsekreteraren Elisabeth Dahlin, ordföranden Sture Nordh, verkställande direktören Kerstin Hessius, advokaten Leif Ljungholm, tidigare verkställande direktören Anitra Steen och ordföranden Göran Gräslund, ordinarie ledamöter, samt chefen Lars Hedström, advokaten Christer Danielsson, regissören Suzanne Osten, egenföretagaren Christina de Geer, professorn Tomas Brytting och professorn Boel Westin som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2017

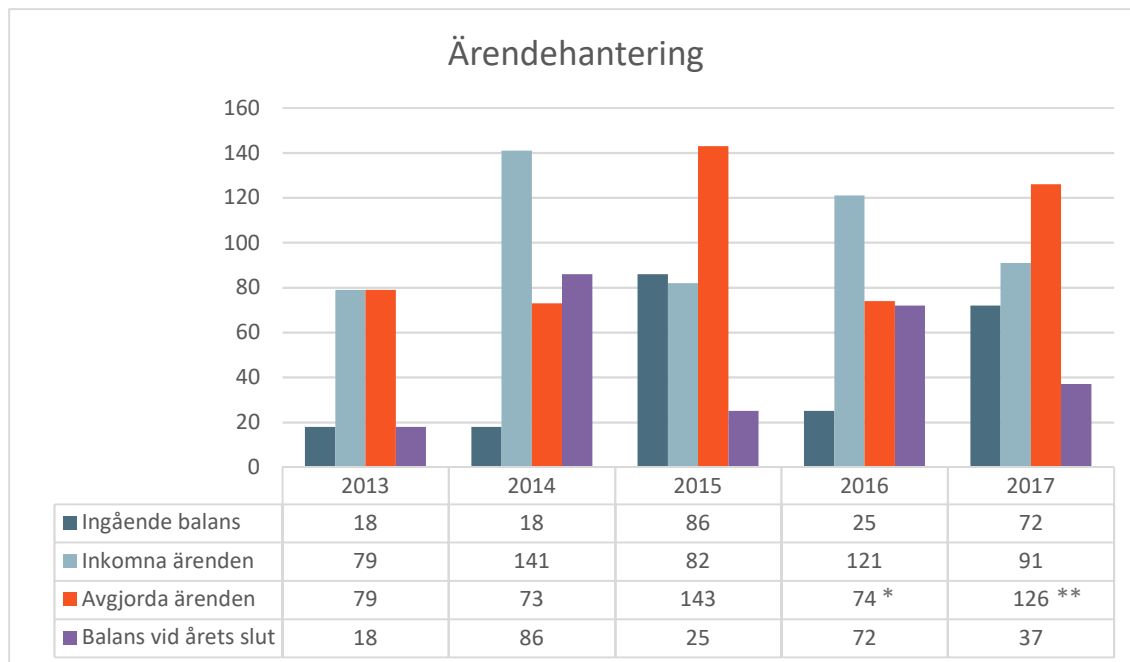
verkställande direktören Kerstin Hessius, tidigare verkställande direktören Anitra Steen, advokaten Christer Danielsson, ordföranden Göran Gräslund, egenföretagaren Christina de Geer och chefen Lars Hedström, ordinarie ledamöter, samt professorn Boel Westin, regissören Suzanne Osten, professorn Tomas Brytting, verkställande direktören Imran Ahmad, adj. professorn och preses Lisa Sennerby Forsse och advokaten Monique Wadsted som suppleanter.

Under perioden 1 januari – 30 juni 2017 har Synnöve Magnusson tjänstgjort som nämndsekreterare. Under perioden 1 juli – 31 december 2017 har Carina Vigede tjänstgjort som vik. nämndsekreterare. Carina Raak Olsson tillträdde som ny nämndsekreterare den 6 november 2017.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit elva sammanträden och har vid två tillfällen sammanträtt i plenum. Suppleanterna har deltagit i nämndens överläggningar även när de inte har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

Antal ärenden

Tabellen visar antalet anmälningar inkomna till PON de senaste fem åren, hur många som avgjorts och balansen vid respektive årsslut.

* 1 ärende återtog av anmälaren

** 1 ärende återfördes till PO

Av nämnden under år 2017 avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt:

34 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som ingivits till Allmänhetens Pressombudsman, PO, och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har 32 föranlett klandrande uttalanden, medan tidningarna friats i 2 ärenden.

92 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I 79 av dessa ärenden har tidningarna friats. I 2 ärenden har tidningarna fällts.

10 ärenden har avvisats av nämnden. Ett ärende har återförts till PO.

Av sammanlagt 126 ärenden som förelagts nämnden för prövning har 34 ärenden föranlett klandrande uttalanden medan 81 ärenden friats och 10 avvisats. Ett ärende har återförts till PO. De 34 ärenden som klandrats av nämnden fördelar sig på följande sätt; i 33 fall har tidningarna brutit mot god publicistisk sed och i ett fall grovt brutit mot publicistisk sed.

Under året har skiljaktiga meningar angivits i 8 ärenden.

Tabell över ärenden avgjorda av PON 2017

Ärenden	Fällda	Friade	Avvisade	Återfört PO	Summa
Av PO hänskjutna	32	2	0	0	34
Överklagade avskrivningsbeslut	2	79	10	1	92
Summa	34	81	10	1	126

PON:s ordförande och vice ordförande har under året haft två möten med PO, där gemensamma frågor diskuterats, bl.a. ärendeutvecklingen hos såväl PO som PON. Ordföranden har också träffat PO under hand under året vid flera tillfällen för diskussion av gemensamma frågor.

Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditionsavgifter om sammanlagt 852.000 kronor.

Stockholm i januari 2018

Agneta Bäcklund

Carina Raak Olsson

Tidningar klandrade av PON 2017

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller av anmälaren (anm). Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gbr) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Bärgslagsbladet och Arboga Tidning

Exp. nr. 2-3 Bärgslagsbladet och Arboga Tidning klandras för en artikel och en bild där en ung kassörska i Arboga utsätts för ett rånförsök. Bilden visar anmälaren i ett läge där hon sannolikt fruktade för sitt liv. I kombination med texten har hon blivit identifierad av en större krets av personer. PO skriver ”Det åligger tidningen att visa största möjliga hänsyn till brottsoffer och inte exponera dem om inte deras identitet är av särskilt intresse.” Publiceringen av bilden utgör därmed en obefogad kränkning av anmälarens personliga integritet. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Länstidningen Södertälje

Exp. nr. 4 Länstidningen Södertälje skrev i en rad artiklar om att sju hästar på en gård skulle omhändertas. Till artiklarna publicerades bilder på hästarna i sin hage. Länsstyrelsens beslut beskrevs och en upprörd granne utgöt sig över situationen. Hästägaren fick inte vid något tillfälle ge sin syn på de bitvis mycket känsliga uppgifterna. Pressens Opinionsnämnd klandrar tidningen för brott mot god publicistisk sed. PO (b)

Kristianstadsbladet

Exp. nr. 5 Kristianstadsbladet skrev att kommunen köpt tjänster av den tidigare tjänstemannen, Björn Carlqvist. Han hade slutat på kommunen efter påståenden om att han brutit mot upphandlingslagen. Nu uppmärksammade tidningen att kommunen trots det gjorde affärer med honom. Tidningen berättade även om de gamla misstankarna. PO skriver: ”Mot bakgrund av att Björn Carlqvist aldrig fälldes för något brottsligt och att avtalet parterna slöt inte förhindrar affärskontakter dem emellan, är skadan att betrakta som oförsvarlig.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Vestmanlands Läns Tidning

Exp. nr. 7 VLT publicerade en övervakningsfilm och bild där två personer handlar mat med ett förmodat stulet kort. En av dem gick tydligt att

identifiera medan den andra var maskad. Pressens Opinionsnämnd konstaterar att det inte har varit fråga om allvarlig brottslighet och klandrar VLT för att ha brutit grovt mot god publicistisk sed. PO (gbr)

Hänt i Veckan

Exp. nr. 8 I en puff på Hänt i Veckans löpsedel och förstasida fanns följande rubrik: Maggan Graaf jublar: ”Har gått ner 6 kilo med min vibrator”. I texten, som baserades på ett inlägg från Magdalena Graafs blogg, stod att hon använt en vibrationsplatta, ett träningsredskap för att komma i form. Hänt i Veckan klandras för att ha gett intryck av att hon använt en sexleksak för att gå ner i vikt. PO (b)

Inblick

Exp. nr. 9 Inblick skrev om att Livets ord kritiserats i Uppdrag granskning. Frikyrkopastor Peter Ljunggren var en av källorna. I samma artikel påstås Ljunggren ha uteslutits ur sin församlingsrörelse på grund av moraliska och ekonomiska oegentligheter. I en senare krönika anklagades han för att ljuga. I PO:s bedömning står följande ”Då dessa uppgifter varit osakliga och oriktiga har tidningen utsatt Peter Ljunggren för en oförsvarlig publicitetsskada.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Vestmanlands Läns Tidning och Fagersta-Posten

Exp. nr. 11-12 VLT och Fagersta-Posten publicerade en artikel om ett misstag i vården. Ett barn som varit på besök på en specialistmottagning hade fått sina uppgifter skickade till fel person. Barnet befann sig i en mycket utsatt situation och tidningen hade ett omfattande ansvar för att barnet inte skulle skadas genom att det kunde identifieras. VLT och Fagersta-Posten klandras för att en krets runt familjen genom artikeln får kännedom om integritetskänsliga detaljer om barnet. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

MVT.se och Corren.se

Exp. nr. 34-35 MVT.se och Corren.se publicerade en artikel om att en känd person i tidningarnas spridningsområde avlidit. Artikeln illustrerade med ett foto på den förment avlidne. I texten beskrevs dennes karriär och vissa personliga förhållanden. Uppgiften om dödsfallet var dock felaktig och rättades en dryg timme efter publiceringen. Tidningarna bad också den omskrivnes anhöriga om ursäkt. I det här fallet är emellertid felet av en sådan art att uppföljande publiceringar inte läker skadan. Det finns ingenting som kan göra en felaktig uppgift om någons död

försvarlig. Anmälaren har tillfogats en allvarlig och oförsvarlig publicitetsskada. Tidningarna klandras för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Hänt i Veckan, Bohusläningen och Göteborgs-Posten

Exp. nr. 77-79 Hänt i Veckan, Bohusläningen och Göteborgs-Posten klandras för brott mot god publicistisk sed, då tidningarna publicerat namn och bild på ett brottsoffer vilket skadat nära anhöriga. PO skriver: "För en vidare krets kan namnet och bilden möjligen tillfredsställa viss nyfikenhet. Till skillnad från nyfikenhet innebär allmänintresse att den lämnade uppgiften har en djupare betydelse, är av vikt att publicera. Så är inte fallet med namn och bild i detta ärende." PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Vestmanlands Läns Tidning

Exp. nr. 80 Vestmanlands Läns Tidning fälls för att tidningen, med namn och bild i flera artiklar, pekat ut en tjänsteman på arbetsförmedlingen som utreddes för jäv. PO bedömde att publiceringarna har haft ett tydligt allmänintresse och att de i sig varit motiverade och välgrundade. PON var av en annan uppfattning: "Varken anmälares befattning som handläggare hos Arbetsförmedlingen eller hans tidigare uppdrag där han varit mer av en offentlig person har emellertid gjort det motiverat med en namn- och bildpublicering." (anm) (b)

Värnamo Nyheter

Exp. nr. 82 Värnamo Nyheter klandras för en artikel där en namngiven komminister felaktigt utpekats som avskedad när han i själva verket var uppsagd. "En uppsägning innebär en förhandling om att säga upp ett anställningsavtal och kan ha en rad orsaker, som omorganisation av en arbetsplats. Ett avsked är en ensidig handling från arbetsgivaren och måste baseras på allvarliga grunder, till exempel kriminalitet, våld eller illojalitet mot arbetsgivaren." skriver PO i sitt beslut. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Mariestads-Tidningen

Exp. nr. 84 Mariestads-Tidningen publicerade ett svar på en insändare vilken riktat kritik mot kommunens budget. PO avskrev ärendet med bl.a. följande: Den som väljer att offentligt diskutera politiska frågeställningar får även acceptera mothugg och kritik. Anmälaren är engagerad i kommunalpolitiken, är en känd person i kommunhuset och frekvent debattör på tidningens insändarsida. En person som blir angripen på

det sätt som anmälaren blivit bör dock få bemöta uppgifterna, något som tidningen har tillgodosett genom att publicera hans replik fyra dagar senare. PON valde att fälla då svaret på insändaren innehöll flera mycket nedsättande påståenden om anmälaren, bl.a. med syftning på att denne tidigare hade dömts för brott. Till detta kom att de negativa påståenden som framförts fick extra tyngd genom att insändaren var skriven av ett kommunalråd i kommunen. (anm) (b) (sk)

Vestmanlands Läns Tidning

Exp. nr. 86 I slutet av sommaren 2016 skrev VLT om ett åtal rörande sexuella övergrepp mot barn. Artikeln var formulerad så att tidningen reservationslöst hävdade att mannen som var misstänkt hade utfört de sexuella handlingar han åtalats för. PO skriver: ”Som såväl rättslig som pressetisk utgångspunkt gäller att ingen ska dömas på förhand. Eftersom det är just skuldfrågan som utreds vid rättegången, föregriper tidningen rättens prövning. Detta är inte tidningens uppgift, allra minst i en nyhetstext. Detta gäller inte minst vid allvarliga anklagelser, som sexualbrott mot barn.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Kungsbacka-Posten

Exp. nr. 87 Kungsbacka-Posten namngav en avsatt präst som, enligt flera källor, skulle ha börjat predika igen. Enligt tidningen hade ”Den erkänt karismatiska A (namnet nämnt) hela tiden omgetts av rykten om kvinnoaffärer.” PO skriver i beslut att ”Begreppet ”kvinnoaffärer” är i sammanhanget oprecist och öppnar för olika tolkningar hos läsaren. Tidningen förklarar inte heller vad som avses. Klart är dock att uppgiften är mycket kränkande för anmälaren och att den fått stå oemotsagd.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Upsala Nya Tidning

Exp. nr. 88/89 Under våren 2016 skrev Upsala Nya Tidning att fyra personer anklagats för forskningsfusk. Två av de namngivna var professorerna Eva Mörk och Matz Dahlberg vid Uppsala universitet. I september rapporterade UNT utan att nämna deras namn, att centrala etikprövningsnämnden hade friat dem från alla misstankar. Den som anklagat dem fick oemotsagt ifrågasätta nämndens yttrande. PO skriver att: Det är oförenligt med god publicistisk sed att inte namnge anmälarna eller låta dem eller nämnden komma till tals i den uppföljande artikeln. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Aftonbladet

Exp. nr. 96 I augusti 2016 publicerade aftonbladet.se en notis med rubriken *Sexdömd hyrläkare såldes in med falsk legitimation*, med integritets-känsliga och kränkande påståenden om läkaren. Han var inte namngiven, men så många detaljer hade publicerats att många i hans omgivning förstått vem det handlade om. PO skrev: Den första grunden för kritik är redogörelsen för läkarens sjukdomsdiagnoser. Detta är uppgifter som är starkt integritetskänsliga. Den andra uppgiften är TV-inslagets påstående om att läkaren använt sig av "falsk legitimation". Detta är en anklagelse som saknar täckning i artikeln. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Vestmanlands Läns Tidning

Exp. nr. 98 I december 2016 publicerade Vestmanlands Läns Tidning en artikel om att politikern Elisabeth Unell (M) hade handlat mat på skattebetalarnas bekostnad. I direkt anslutning följde en artikel med rubriken "Det är förbannat olyckligt". Citatet kom från den högst ansvarige vid kommunens upphandlingsenhet, som uttalade sig om avsaknaden av upphandlade avtal. PO skrev: Uttalandet avsåg inte Unells inköp, utan det övergripande problemet med avsaknad av upphandling. Inköpet handlade om representation och beloppet understeg dessutom det belopp för vilken upphandling krävdes. Därför var påståendena om att inköpen gjorts på felaktig grund inte korrekta. Att peka ut en politiker för tveksam hantering av skattemedel är en allvarlig anklagelse. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Helahalsingland.se

Exp. nr. 100 Pressens Opinionsnämnd klandrar Helahalsingland.se för att man inte låtit en enhetschef på Migrationsverket bemöta uppgifter i artiklar med anklagelser mot honom, uppgifter om hans anställningsförhållanden samt misstankar om ekonomiska oegentligheter. PO (b) (sk)

Hudiksvalls Tidning

Exp. nr. 101 Pressens Opinionsnämnd klandrar Hudiksvalls Tidning för att man inte låtit en enhetschef på Migrationsverket bemöta uppgifter i artiklar med anklagelser mot honom, uppgifter om hans anställningsförhållanden samt misstankar om ekonomiska oegentligheter. PO (b) (sk)

Söderhamns-Kuriren

Exp. nr. 102 Pressens Opinionsnämnd klandrar Söderhamns-Kuriren för att man inte låtit en enhetschef på Migrationsverket bemöta uppgifter i artiklar med anklagelser mot honom, uppgifter om hans anställningsförhållanden samt misstankar om ekonomiska oegentligheter. PO (b) (sk)

Göteborgs-Posten

Exp. nr. 103 Pressens Opinionsnämnd klandrar Göteborgs-Posten för att ha brutit mot god publicistisk sed när man i våras publicerade namn och bild på en enskild tjänsteman i kommunen efter ett anonymt tips om misstänkt jäv. Misstankarna avskrevs dock senare. PO (b)

Norran

Exp. nr. 108 Pressens Opinionsnämnd klandrar Norran för att med rubriker som ”*Skickade patienter till egna hemmet/Dubbla sidor för läkaren – skickade patienter till egna behandlingshemmet*” åsamkat läkaren publicistisk skada. PO bedömer att påståendet saknar tillräcklig täckning och att rubrikerna därför är missvisande i förhållande till den redaktionella texten. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Hänt Extra

Exp. nr. 113 På Hänt Extras förstasida kunde man i mars i år se en bild av Lotta Engberg med rubriken ”*Lotta Engbergs nya kärlek – 30-åring från Skåne*”. I en pratbubbla kopplad till bilden kunde man även läsa ”Jag rodnar och svettas..!”. I insidesartikeln förtydligades att Lotta Engbergs nya kärlek var riktad till revy. PO skriver: ”Även om det inte varit tidningens avsikt innebär insinuationen i rubriksättningen ett otillbörligt intrång i anmälarens privatliv. Klarläggandet i artikeln om att det handlar om kärlek till revy begränsar inte publicitetsskadan tillräckligt för att tidningen ska undgå kritik.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Sydöstran

Exp. nr. 118 Pressens Opinionsnämnd klandrar Sydöstran för att genom oreserverade påståenden ha pekat ut Björn T Nurhadi som abort- och flyktingmotståndare. PO konstaterar att de två ståndpunkter som tidningen knyter till Björn T Nurhadi är politiskt kontroversiella. De saknar dessutom stöd i såväl artikel som yttranden till PO. Björn T Nurhadi har därmed tillfogats en oförsvarlig publicitetsskada. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Västerbottens-Kuriren

Exp. nr. 119 Pressens Opinionsnämnd klandrar Västerbottens-Kuriren för att ha publicerat ett påstående om att en utpekad man ska ha luktat alkohol och kört bil. I sitt beslut framhåller PO att det saknades täckning för påståendet. Vidare framhålls att även om mannen inte namngavs, så var den detaljrika beskrivningen av händelsen tillräcklig för att en omfattande krets skulle förstå vem det handlade om. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

GT/Expressen

Exp. nr. 122 Pressens Opinionsnämnd klandrar GT/Expressen för att i en artikel om gängvåldet i Göteborg ha ägnat sig åt spekulationer och gissningar i samband med en skjutning på Vårväderstorget. PO skrev: ”I artiklar som innehåller spekulationer och gissningar är det, ur en pressetisk synvinkel, viktigt att tidningen är försiktig med att peka ut enskilda personer som delaktiga eller till och med delvis ansvariga för det som inträffat.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Eskilstuna-Kuriren

Exp. nr. 123 Pressens Opinionsnämnd klandrar Eskilstuna-Kuriren för att ha publicerat känsliga uppgifter i samband med en 19-åring vapenbrott. Genom att sprida känsliga uppgifter som den anhöriga lämnat till polisen i förtroende har tidningen utsatt henne för fara. PO anser att tidningen borde ha insett denna risk och iakttagit större försiktighet vid rapporteringen. PON instämde i PO:s bedömning. PO (b) (sk)

Nerikes Allehanda

Exp. nr. 124 Pressens Opinionsnämnd klandrar Nerikes Allehanda för att i samband med rapporteringen om ett inbrott ha publicerat både exakt gatuadress och att ägaren av huset arbetar på annan ort. PO skrev: ”Varken allmänintresset eller nyhetsvärdet är sådant att publicitetsskadan kan anses försvarlig. Tidningen har därmed brutit i sin efterlevnad av publicitetsregeln om att visa brottsoffer största möjliga hänsyn och bör därför klandras.” PON instämde i PO:s bedömning. PO (b)

Etiska regler för press, radio och tv

Press, radio och tv ska ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv ska vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress ska ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift ska rättas när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående ska, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle ska i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.

8. Iaktta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök, särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.
9. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.
10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även för bildmaterial.
12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får inte utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer som kritiseras i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parterers ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.
14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättssak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.
16. Om inte namn anges, undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.
17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

Kommentarer till publicitetsregler, del I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden Allmänhetens

Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att PON och PO inte prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden för radio och tv.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Medievärlden och i tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Opinionsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

En stark journalistisk integritet är avgörande för trovärdigheten. Den som granskar samhället måste också själv kunna tåla att bli granskad. Att journalisten visar hänsyn i arbetet på fältet och i sitt arbete strävar efter att rapportera korrekt är viktigt för allmänhetens förtroende. Tilltron till medierna och dess medarbetare bygger på att yrkesreglerna följs.

Journalistens integritet

1. Ta inte emot journalistiska uppdrag av personer utanför en redaktionell ledning.
2. Acceptera inte uppdrag, inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån – och ingå inte avtal eller andra förbindelser – som kan misstänkliggöra din ställning som fri och självständig journalist.
3. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet eller i avsikt att skapa publicitet som inte är journalistiskt motiverad.
4. Använd inte din ställning som journalist, eller presskortet, till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
5. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
6. Beakta journalistavtalens bestämmelse om att medarbetare inte får åläggas att utföra uppdrag som är förödmjukande eller som står i strid med medarbetarens övertygelse.

Anskaffning av material

7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjupersoner. Upplys den intervjuade om huruvida samtal och annat material är avsett för publicering. Var försiktig med att återge uttalanden och annat material som icke-offentliga personer har publicerat i sociala medier.
8. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
9. Förfälska inte intervjuer eller bilder.
10. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag, anskaffning av bilder och annat material, särskilt i samband med olyckor och brott.
11. Dold kamera och annan dold inspelning, som görs i syfte att publiceras, bör användas endast i undantagsfall, efter noga övervägande och när en journalistisk bedömning gjorts att informationen inte går att få på annat sätt. Före publicering ska de berörda så långt det är möjligt informeras om att den dolda inspelningen skett och varför den gjorts.
12. Respektera upphovsrätten vad avser text och bild och ljud.
13. Ange källan när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Kommentarer till yrkesregler, del II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling, det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i yrkesetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Ett medlemskap i Journalistförbundet innebär att man förbundit sig att följa yrkesreglerna.

Journalistförbundets styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna. Förbundets yrkesetiska nämnd, YEN, bidrar till detta arbete.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSÄMND (PON)

Besöksadress: Kungsgatan 62

P.O.: Box 22310

104 22 STOCKHOLM

Telefon: 08-692 46 20

E-post: po@po.se

www.po.se